

Szenzációs kopt kiállítás

■ Dallos Zsuzsa

Most először kerültek ki Egyiptomból azok a kincsek, amelyekkel a Szépművészeti Múzeum látogatói megismerkedhetnek: a kopt művészet legkiválóbb alkotásai május közepéig láthatók Budapesten.

Azt persze tudjuk, hogy Egyiptomban volt élet a fáraók után is, ám a piramisok világával többségünkben lezáródik az érdeklődés kelet eme különleges országa iránt. Hogy egyáltalán kik is a koptok, arra a Szépművészeti Múzeum földszinti termébe lépve hatalmas táblán rögtön választ is kaphatunk. Egyiptomi keresztények, kiknek művészetében a népi elemek kerültek előtérbe. A IV–V. századi kopt művészetben a görög-római késő antik világ, a VI–VII. századiban pedig a bizánci és kora középkori formavilág az uralkodó. A kettő közötti, vagyis az V–VI. század jelentette a kopt művészet virágkorát. A VII. század közepén az arab hódítás következtében a kopt művészet hanyatlani kezdett, és a kisebbségben lévő egyiptomi keresztények művészete lett. A kutatók máig hajlanak arra, hogy a kopt művészet alkotásait a klasszikus művészet törvényeivel való szembefordulásnak tekintsék, vagy éppen mint a római és bizánci uralom elleni lázadás művészeti kifejeződését, egy Rómával és Bizánccal egyaránt szembeeső keresztyény népi mozgalom emlékeit magyarázzák.

Kőből, fából és elefántcsontból, készült faragványok, ikonok és különleges textilek a budapesti Szépművészeti Múzeumban
Fotók: Orosz Péter

Ezeket a felfogásokat csak a legutóbbi időben váltotta fel a kopt művészet új, nagyobb távlatú értékelése. Éppen ez a tény adja a budapesti kiállítás tudományos aktualitását: olyan korszakot láthatunk, amely csupán most kezd megtalálni az őt megillető helyet az európai művészeti hagyományban. A Szépművészeti Múzeum kiállítása, amely egyaránt eredménye és része ennek az átértékelési folyamatnak, a kopt művészet példáján át ad képet a klasszikus ókori művészet átalakulásainak utolsó nagy korszakáról. Tudományos koncepcióját *Török László* professzor, a késő antik Egyiptom világszerte számon tartott kutatója, a Norvég Tudományos Akadémia tagja dolgozta ki. Fő célja, hogy a kopt művészetet mint az egyetemes késő ókori, kora bizánci művészet szerves, ugyanakkor sajátos alkotóelemét mutassa be. A kairói Kopt Múzeumból, va-

lamint az alexandriai Görög-Római Múzeumból és az Alexandriai Nemzeti Múzeumból érkezett százharminc tárgyat tartalmazó együttest a házigazda Szépművészeti Múzeum és a szemközti Iparművészeti Múzeum kopt anyagából válogatott tárgyak egészítik ki.

A kiállítás három nagy, összefüggő egységből áll: az első egység II–IV. századi építészeti faragványokat, textileket, figurális csontfaragványokat és díszes agyagedényeket tartalmaz. A második rész IV–VI. századi műveket mutat be. A kőből, fából, csontból készült figurális és ornamentális faragványok, festett famennyezet-töredékek, bronzedények és remekműű szövetek az elit lakóhelyeinek pompáját, az arisztokratikus életformát mutatják be. A harmadik egység az egyiptomi keresztény művészet kialakulását és V–VIII. századi korszakát mutatja be.